

Verslag marktconsultatie

Warme drankenvoorziening van de provincie Overijssel

Ons referentienummer	24.O.113
Versie	1.0
Status	Definitief
Datum	12-06-2025

Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord

De meeste marktpartijen onderstrepen het belang van duurzaamheid en sociale verantwoordelijkheid binnen hun bedrijfsvoering. Certificeringen zoals Fairtrade, Rainforest Alliance en het biologisch keurmerk zijn breed vertegenwoordigd. Tegelijkertijd wordt erkend dat certificering voor boeren niet altijd haalbaar is, vanwege hoge kosten of praktische barrières. Om die reden werken sommige leveranciers samen met boeren die wel volgens de normen produceren, maar niet gecertificeerd zijn.

Meerdere partijen bevelen aan om de Living Income Reference Price (LIRP) als aanbestedingsvoorwaarde op te nemen. Deze Fairtrade-norm stelt per land vast welk bedrag een boer minimaal nodig heeft voor een leefbaar inkomen. Diverse leveranciers kunnen dit onderbouwen met ketendocumentatie of contractuele gegevens.

Diverse partijen hanteren het principe van direct trade, waarbij rechtstreeks met coöperaties of boeren wordt gewerkt. Hoewel dit transparantie en betrokkenheid bevordert, wordt tegelijk opgemerkt dat het geen garantie biedt voor constante kwaliteit of eerlijke prijsstelling.

Aanvullend worden andere duurzaamheidsinitiatieven benoemd, zoals CO₂-compensatie door herbebossing, PSO-certificering voor sociale inclusie en de inzet van sociale werkplaatsen. Er wordt ook aandacht gevraagd voor Europese regelgeving, zoals de EUDR (ontbossingsverordening), en nieuwe integrale keurmerken zoals B-Corp, al bevindt dat laatste zich nog in een opkomende fase.

Scope van de opdracht

De partijen geven aan automaten, ingrediënten en onderhoudsdiensten te kunnen leveren. De geschatte levensduur van automaten varieert, met bandbreedtes van vijf tot vijftien jaar. Revisie en hergebruik worden veelvuldig genoemd als duurzame alternatieven voor vervanging.

Ten aanzien van operating – het dagelijks bijvullen en schoonhouden van automaten – klinkt breed de zorg dat het opnemen hiervan in de uitvraag MKB-partijen belemmert in hun inschrijfmogelijkheid. Als alternatief wordt onder meer voorgesteld om operating onder te brengen bij bestaande contracten met schoonmaak- of cateringdiensten, waarbij leveranciers verantwoordelijk blijven voor instructie, kwaliteitsbewaking en ondersteuning. Een andere alternatief is om operating als apart perceel in de aanbesteding. Ook wordt voorgesteld om operating, indien toch als eis opgenomen, te koppelen aan social return.

Uit de cijfers blijkt dat de (koffie)machine voor 40% wordt gebruikt voor thee/heet water. Er is toenemende aandacht voor de presentatie en beleving van theevoorziening, waarbij ruimte is voor storytelling, herkomstinformatie en een onderscheidend aanbod van kruiden- en fairtrade-thee. In enkele gevallen worden aanvullende voorzieningen zoals theebars met bruisend of kokend water, en toevoegingen zoals siropen, genoemd.

Door het aanbieden van aparte voorzieningen voor koffie en thee, lijkt het mogelijk om het aantal automaten per pantry te verminderen. Hierdoor lijkt het mogelijk om in te zetten op hoogwaardige machines, bijvoorbeeld met verse melk, en tegelijkertijd kosten in toom te houden. Zo kan balans worden gevonden tussen kwaliteit, gebruiksgemak en beheerlast.

Ten aanzien van de keuze tussen lease en koop wordt gesteld dat lease op termijn duurder kan zijn, maar aantrekkelijk blijft vanwege gespreide lasten. Koop is doorgaans voordeliger over de gehele looptijd, maar vraagt om hogere initiële investeringen. Eén partij wijst op de verminderde haalbaarheid van leaseconstructies via externe financiers voor kleinere bedrijven, mede vanwege stijgende rente.

Aanbesteding

Er wordt breed geadviseerd om de uitvraag eenvoudig en helder te formuleren, met ruimte voor marktinvoering in plaats van rigide technische specificaties. Door doelstellingen te benoemen in plaats van gedetailleerde eisen, ontstaat ruimte voor innovatieve oplossingen en maatwerk.

Vrijwel alle leveranciers onderschrijven het belang van een smaak- of belevingstest. De voorkeur gaat vaak uit naar een test ná voorlopige gunning, zodat leveranciers hun dienstverlening kunnen afstemmen op de

specifieke context. Ook proefopstellingen van enkele weken worden als optie aangedragen. Cuppingscores worden genoemd als een aanvullende maatstaf voor kwaliteit, hoewel enkele partijen opmerken dat deze score niet automatisch overeenkomt met gebruikersvoorkeuren.

Wat betreft gunningscriteria is er brede steun voor het verplicht stellen van ketentransparantie. Geadviseerd wordt om leveranciers te vragen inzicht te geven in de prijs die boeren daadwerkelijk ontvangen, inclusief betaaltermijnen. Daarnaast klinkt de oproep om de transparantie en duurzaamheidsclaims te laten beoordelen door een onafhankelijke deskundige, om het risico op 'greenwashing' te beperken.

Prijs

Meerdere leveranciers adviseren om bij de prijsvorming onderscheid te maken tussen de kosten van ingrediënten (per kilo) en de kosten van automaten en onderhoud. Het hanteren van een plafondbedrag, gebaseerd op marktconsultatie, wordt daarbij aanbevolen. Dit maakt het mogelijk om de prijsweging relatief laag te houden zonder financieel risico.

Wat betreft indexatie wordt door vrijwel alle partijen gepleit voor een halfjaarlijkse aanpassing. Er wordt gewezen op de beperkte geschiktheid van de CPI-index. Er worden alternatieven genoemd zoals de PPI, ICO-marktprijzen, barchart, Plus500 of een combinatie met CAO. Een alternatief is het toepassen van een kostprijs met marge.

Trends en ontwikkelingen

Er is een duidelijke toename in de vraag naar plantaardige melksoorten zoals haveremelk. Tegelijkertijd blijkt uit gebruiksdata dat deze in de praktijk nog een relatief klein aandeel hebben. De inzet van veganistische alternatieven, zoals cacao zonder melkbestanddelen, wordt eveneens genoemd.

De beleving van koffie – zowel in smaak als presentatie – krijgt steeds meer aandacht. Enkele partijen benoemen het opzetten van een centraal koffiepunt met hoogwaardige koffie, naast reguliere gratis koffievoorzieningen. Instantkoffie wordt daarbij als minder aantrekkelijk ervaren.

Technologische ontwikkelingen zoals IoT-monitoring in automaten worden steeds relevanter. Hiermee kan onder meer onderhoud en gebruik worden geoptimaliseerd. De inzet van technologie voor toegankelijkheid, zoals bediening via smartphone (QR-code), braille en lagere plaatsing voor rolstoelgebruikers, wordt eveneens genoemd als relevante ontwikkeling.

Tot slot wordt er een bredere beweging waargenomen: het aantal automaten neemt af, maar de kwaliteit per automaat stijgt. Hierdoor kunnen kosten worden bespaard en de beleving worden verhoogd, passend bij een veranderend gebruikspatroon en lagere pandbezetting in veel organisaties.